

การแสดงในงานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PERFORMANCES IN PIPHAT DUK DAM BAN AT CHULALONGKORN UNIVERSITY

วุฒิชัย เรืองศักดิ์

Wutthichai Ruangsak

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Arts Program in Thai dance, Department of Dance, Faculty of Fine and Applied Arts,

Chulalongkorn University Bangkok, Thailand

Email: rw.wutthichai@gmail.com

Received: 2018-03-21

Revised: 2018-05-18

Accepted: 2018-05-18

บทคัดย่อ

การแสดงในงานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติ และวิเคราะห์รูปแบบการแสดงงานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ขอบเขตการศึกษา คือ การจัดการแสดงงานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ปี พ.ศ.2528-2530 และ ปี พ.ศ.2532-2559

ผลการวิจัยพบว่า ในปี พ.ศ.2528 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดตั้งโครงการดนตรีไทยปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงเจริญพระชนมพรรษา 5 รอบ และครบรอบ 70 ปีแห่งการสถาปนามหาวิทยาลัย ปี พ.ศ.2530 จากความคิดริเริ่มของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล เรื่องฟื้นฟูปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ จากมติที่ประชุมครั้งที่ 1/2528 ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธานกิตติมศักดิ์ จัดการแสดงจนถึงปัจจุบันกว่า 30 ปี สามารถแบ่งรูปแบบการแสดงนาฏยศิลป์ได้ 5 ประเภท คือ 1) การแสดงพระราชทานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 9 ชุด

2) การแสดงละครภาพนิ่ง 9 ชุด 3) การแสดงละครตีกด้าบรرف 5 ชุด 4) การแสดงระบำในละครตีกด้าบรرف 10 ชุด และ 5) การแสดงระบำอาศิรวาท 11 ชุด

การจัดแสดงงานปี่พาทย์ตีกด้าบรرف นับเป็นการฟื้นฟูศิลปะการแสดงที่เกิดขึ้นในรัชกาลที่ 5 เพื่อให้การแสดงสามารถคงอยู่ และเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาของนิสิตอันเป็นการสืบทอดการแสดงนี้ อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ศิลปะการแสดง ปี่พาทย์ตีกด้าบรرف จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) review the history of Piphat Duk Dam Ban and 2) analyze its performing patterns. This study focused only on the performances of Piphat Duk Dam Ban at Chulalongkorn University from 1985 to 1987 and from 1989 to 2016.

The findings revealed that with the initiative of Professor Emeritus Punpit Amatayakul, M.D. to preserve Piphat Duk Dam Ban, Chulalongkorn University launched a project about Piphat Duk Dam Ban in 1985 to commemorate the fifth cycle birthday of King Rama IX and the 70th anniversary of the establishment of Chulalongkorn University in 1987. According to the resolution of the 1/1985 meeting, the Center of Arts and Culture Promotion whose honorary president was Her Royal Highness Princess Maha Chakri Siridhorn has organized dances for 30 years. The dances could be classified into 5 categories; 1) 9 dances granted by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Siridhorn, 2) 9 Tableaux Vivants, 3) 5 Duk Dam Ban dramas, 4) 10 dances staged in Duk Dam Ban drama, and 5) 11 well-wishing dances.

The performance of Piphat Duk Dam Ban held at Chulalongkorn University is considered the preservation of Piphat Duk Dam Ban as the performance strictly followed what it was first performed during the reign of King Rama V. In addition, the preservation means the students at this university being able to study this art and pass on this knowledge to the next generation.

Keywords: performance, Piphat Duk Dam Ban, Chulalongkorn University

บทนำ

งานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นงานที่จัดขึ้นในโอกาสเฉลิมฉลองครบรอบแห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมีองค์ประธานกิตติมศักดิ์ในการจัดงาน คือ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งจะจัดขึ้นในวันที่ 26 มีนาคมของทุกปี โดยจัดการแสดงขึ้น ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันจัดการแสดงมาแล้วร่วม 30 ปี

จุดสนใจของผู้วิจัยต่อการแสดงในงานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ การอนุรักษ์การแสดงดนตรีไทยปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ได้แก่ทางร้องดีกดำบรรพ์ การบรรเลงดีกดำบรรพ์ เครื่องดนตรีปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ รวมไปถึงการสืบทอดการบรรเลงปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ จากครูผู้ถ่ายทอดสู่ศิษย์ระดับนิสิต นักศึกษา โดยการอนุรักษ์ที่กล่าวข้างต้นส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ไปถึงการแสดงนาฏยศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ได้แก่การแสดงละครภาพนิ่งละครดีกดำบรรพ์ในแต่ละปีมีผู้เข้าร่วมชมการแสดงไม่น้อยกว่า 1,000 คน

ในการแสดงนาฏยศิลป์ในงานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ไม่ว่าจะเป็น การแสดงละครภาพนิ่งละครดีกดำบรรพ์ล้วนแล้วแต่เป็นการแสดงที่หาชมได้ยากในปัจจุบัน ในส่วนของละครภาพนิ่งนั้นไม่เป็นที่นิยมมากนัก อาจจะมาจกเหตุผลที่ว่า เป็นการแสดงท่าทางนาฏยศิลป์แล้วผู้แสดงอยู่ในลักษณะนิ่ง เป็นเพียงภาพในฉาก ๆ หนึ่งที่ทำให้ผู้ชมแล้วจินตนาการตามบทร้องนั้น ส่วนละครดีกดำบรรพ์ เป็นการแสดงนาฏยศิลป์ไทยที่

ถือว่าเป็นของยากสำหรับผู้แสดง และนักเรียนนาฏยศิลป์ไทย เนื่องจากผู้แสดงจะต้องเป็นผู้ที่ร้องเพลงได้ และรำได้งดงาม ซึ่งในปัจจุบันมีผู้แสดงไม่มากนัก

นอกจากนี้การแสดงนาฏยศิลป์ในงานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ที่สำคัญอีก 1 รายการ คือ การแสดงพระราชทานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยทรงเป็นองค์อำนวยการแสดงด้วยพระองค์เองทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นพระราชนิพนธ์บทสำหรับแสดงพระราชทานข้อวิวินิจฉัยในการจัดการแสดง โดยมีการจัดการแสดงพระราชทานเริ่มแรกในปี พ.ศ.2550 และจัดทรงพระราชทานบทสำหรับจัดการแสดงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ในยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ อย่างมาก แต่ผู้คนกลับหลงลืมมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับการเรียงร้อยเรื่องราวและความเจริญอกงามทางด้านศิลปะแขนงดุริยางคศิลป์และนาฏยศิลป์ ดังนั้น การจัดการแสดงงานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์จึงถือเป็นการจัดการแสดงสำคัญขนาดใหญ่ที่พร้อมเพรียงด้วยดุริยางคศิลป์และการแสดงนาฏยศิลป์ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจศึกษาถึงประวัติ และรูปแบบการแสดงในงานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดรูปแบบการแสดง การบริหารจัดการแสดง และการสร้างผลงาน ซึ่งถือเป็นผลิตภัณฑ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญที่ทำให้เกิดการถ่ายทอด และอนุรักษ์การแสดงเหล่านี้

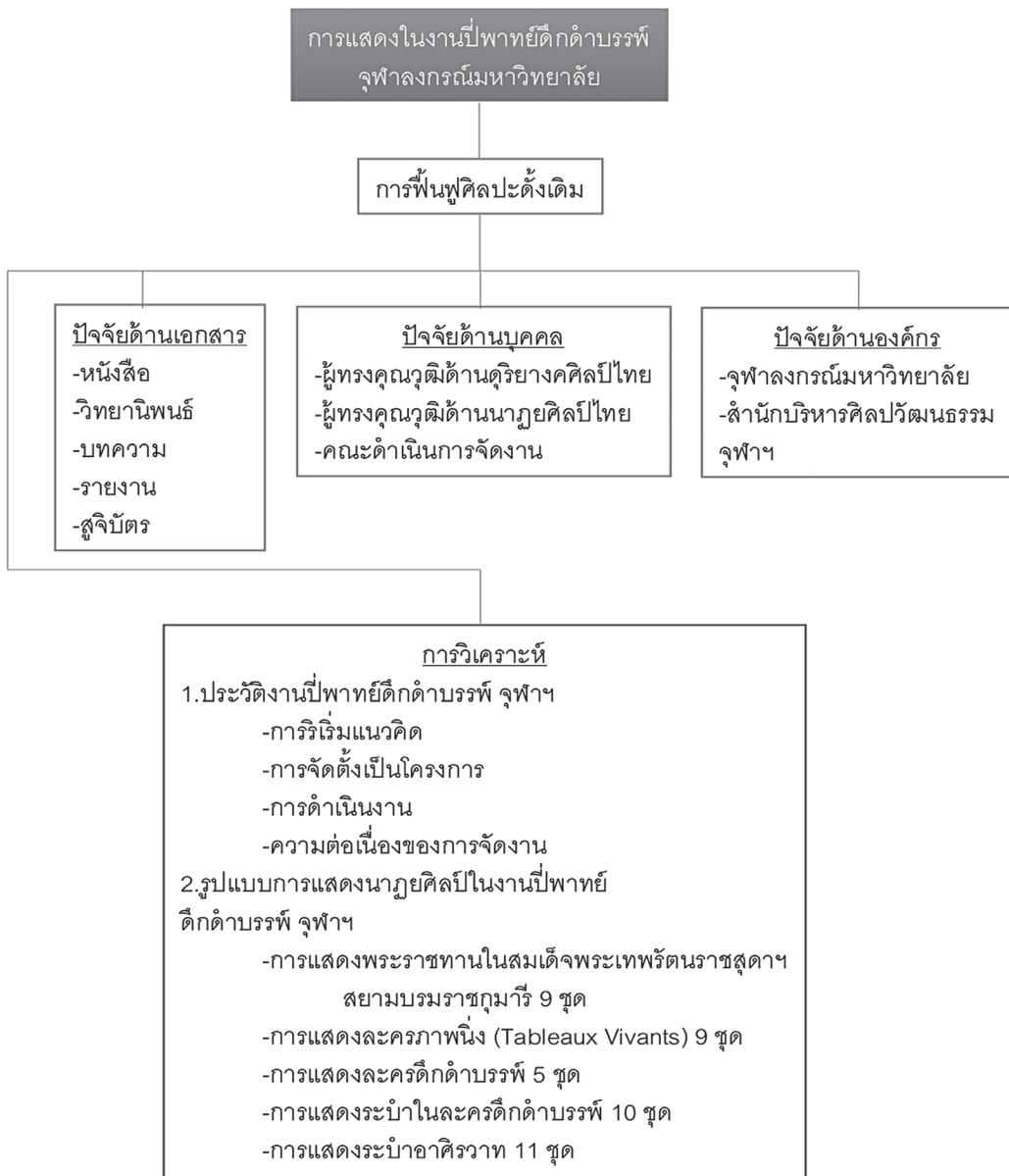
ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติงานปี พาทย์ ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการแสดงในงานปี พาทย์ ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

การจัดการแสดงงานปี พาทย์ ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2528 - 2530 และ ปี พ.ศ. 2532-2559

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในเรื่องนี้ในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของงานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนวิเคราะห์รูปแบบการแสดงในงานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ที่ปรากฏการแสดงตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 - 2530 และ ปี พ.ศ.2532 - 2559 เป็นหลักในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ บุคคล วิถีทัศน์ การสนทนา สัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ ประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน และเอกสารประกอบการวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

ศึกษาข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูล ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักบริหารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ ด้านนาฏศิลป์ไทยและดุริยางคศิลป์ไทย คณะดำเนินการจัดงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ อาจารย์ สุวรรณีย์ ชลานุเคราะห์ อาจารย์นพรัตน์ศุภาคาร หวังในธรรม ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์รองศาสตราจารย์ ดร.สวภา เวชสุภักษ์ อาจารย์บุญช่วย โสวัตร คุณกรรชิต จิตระทาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลินี อาชายุทธการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุกูล โรจนสุขสมบูรณ์

โดยบุคคลดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องเป็นคณะดำเนินงาน ผู้อำนวยการแสดง ผู้ฝึกซ้อมการแสดง ตลอดจนผู้ออกแบบการแสดง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ตรงประเด็นกับการจัดทำวิจัย

3. การสังเกตการณ์

3.1 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม
เข้าสังเกตการณ์โดยตรงของผู้วิจัย ที่ได้เป็นผู้แสดง และเป็นผู้ประสานงานการแสดงในงานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2554 - 2559

3.2 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม
จากการชมวีดิทัศน์บันทึกการแสดงในงานปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคำให้สัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ

จากข้อมูลที่ได้กล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามอุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูล องค์ความรู้ที่ชัดเจนต่อการจัดทำวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดทำวิจัย เพราะข้อมูล และองค์ความรู้ที่ชัดเจนย่อมทำให้การวิจัยสามารถดำเนินการในขั้นวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างลุ่มลึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคล ตลอดจนการสังเกตการณ์ อันทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามระยะเวลา และลำดับของข้อมูลก่อนหลังจากนั้นเรียบเรียงข้อมูลเพื่อเข้าสู่กระบวนการอภิปรายผลด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการสรุปข้อมูลจากการวิจัยเป็น 2 ประเด็น คือ 1.ประวัติงานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ 2.รูปแบบการแสดงในงานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ประวัติงานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดงานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มจากในปี พ.ศ. 2528 ได้มีการอนุมัติให้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรม แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้นทำหน้าที่ในการพัฒนาแนวทางและนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรม ตลอดจนสร้างกิจกรรมอนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรม กับหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย

ต่อมาได้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยครั้งที่ 1/2528 โดยมีเห็นชอบตามความคิดริเริ่มของรองศาสตราจารย์นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล (ตำแหน่งในขณะนั้น) ในเรื่องการอนุรักษ์ และฟื้นฟูปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ จึงได้ดำเนินการเสนอโครงการนี้ต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเสนอโครงการในครั้งแรกภายใต้ชื่อโครงการดนตรีไทย-ปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ มีวัตถุประสงค์ที่จะทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ของชาติ คือ ปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ที่จัดเป็นศิลปะชั้นสูงสุดอดในยุคหนึ่งแห่งวงการดุริยางคศิลป์ไทย

กล่าวคือเป็นการผสมผสานดนตรีไทยให้ได้รับรสที่นุ่มนวลเหมาะแก่การฟัง อีกทั้งวิธีการบรรเลง และขับร้องก็ยังคงประกอบด้วยวิธีการที่ยากต่อการปฏิบัติ และเมื่อใช้ในการแสดงละครก็ต้องใช้ผู้แสดงที่มีความสามารถ ความพร้อมด้านทักษะการร้องและการรำในทุกกระบวน ซึ่งในขณะนั้นขาดการสืบทอดอย่างจริงจังมาเป็นระยะเวลาชานาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เล็งเห็นว่า เป็นหน้าที่อันสำคัญส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่จะส่งเสริม และฟื้นฟูปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ โดยให้จัดโครงการดนตรีไทย-ปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ขึ้นในวาระครบรอบ 70 ปีแห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้อนุมัติให้ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการจัดโครงการดนตรีไทย-ปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ขึ้น (Chulalongkorn University, 1987)

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ เมื่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กราบบังคมทูลอัญเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธานกิตติมศักดิ์ของโครงการดนตรีไทย-ปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ หลังจากนั้นได้มีหนังสือตอบจากกองราชเลขาฯ ในการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ลงวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2529 ว่าทรงรับเป็นองค์ประธานกิตติมศักดิ์ ซึ่งนับแต่นั้นมาก็ได้มีพระมหากรุณาธิคุณน่านับการต่อโครงการดนตรีไทย-ปีพาทย์ดึกดำบรรพ์มาโดยตลอด

สำหรับการดำเนินโครงการดนตรีไทย-ปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ในครั้งแรกได้มีการรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนจัดสร้างเครื่องดนตรีปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ตามความจาก

เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2529 ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้คณะกรรมการอำนวยการของโครงการฯ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เพื่อกราบบังคมทูลรายงานเกี่ยวกับโครงการฯ ในระยะเริ่มแรก โดยมีพระราชวินิจฉัย ความว่า (Chulalongkorn University, 1987)

1. ในการรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ตลอดจนถึงหลักการร้อง และการบรรเลงนั้น ควรจะรวบรวมข้อมูลจากครูและศิลปินผู้ทรงคุณวุฒิทุกสายที่สืบทอดกันมา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวาง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ การศึกษา และการสืบทอดต่อไป อันหนึ่ง สำหรับการสัมภาษณ์ครูบางท่านเป็นกรณีพิเศษ จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมทรงสัมภาษณ์เอง

2. การจัดหาไม้สร้างเครื่องดนตรีจะเป็นปัญหาใหญ่อันดับแรกที่จะต้องพิจารณาตามที่คณะกรรมการโครงการฯ กราบบังคมทูลว่า ไม้ที่เหมาะสมจะนำมาสร้างเครื่องดนตรีไทยเท่าที่เคยใช้กันมาแต่โบราณ คือ ไม้ชิงชัน ไม้มะเกลือ ไม้มะริด ไม้มะค่า ไม้ดาดง ไม้รอกฟ้า ฯลฯ และในการสร้างเครื่องเป่าพาทย์ดีกดำบรรพ์ครั้งนี้ น่าจะใช้ไม้มะริด ซึ่งขณะนี้หาได้ยากมากในประเทศไทย แต่ยังไม่พบได้ในสภาพพม่า นั้น มีพระราชวินิจฉัยว่า ด้วยเหตุที่มีกำหนดการว่าจะเสด็จพระราชดำเนินเยือนสภาพพม่าในเดือนเมษายน 2529 จะทรงติดต่อรัฐบาลพม่าให้ช่วยเหลือไม้ให้

3. ปัญหาที่สำคัญไม่แพ้กันอีกประการ

หนึ่งคือ การหาโหม่งที่มีระดับเสียงต่างกันเป็น 7 เสียง ใช้ 7 ลูก ใน 1 ชุด โหม่งลักษณะนี้ก็จะมีการสร้างกันมากที่สภาพพม่าเช่นกัน แต่เนื่องจากอาจจะไม่ทรงเชี่ยวชาญในการเลือกเสียงให้ตรงตามความต้องการ จึงใคร่จะโปรดเกล้าฯ ให้ครูหรือกรรมการผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ตามเสด็จไปในครั้งนี้ด้วย

จากความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อโครงการดนตรีไทย-เป่าพาทย์ดีกดำบรรพ์อย่างหาที่สุดมิได้ ต่อมาในวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิธีไหว้ครู ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เพื่อเป็นสิริมงคลแก่โครงการดนตรีไทยตามพระราชดำริ และโครงการดนตรีไทย-เป่าพาทย์ดีกดำบรรพ์ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ครูมนตรี ตราโมท เป็นครูผู้ใหญ่ผู้ประกอบพิธีในครั้งนี้

เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2529 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมายังหอจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทอดพระเนตรความก้าวหน้าของโครงการดนตรีไทย-เป่าพาทย์ดีกดำบรรพ์ ทั้งด้านการสร้างเครื่องดนตรีและการค้นเอกสารข้อมูลประวัติศาสตร์ในห้องรับรอง หลังจากนั้น ได้เสด็จขึ้นทรงเป็นองค์ประธานในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการโครงการฯ ณ ห้องประชุมศูนย์สารนิเทศ เพื่อทรงรับฟังรายงานความก้าวหน้าของโครงการฯ และทรงร่วมพิจารณาเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะนำมาบรรเลงและขับร้อง

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562)

การแสดงดนตรีไทย-ปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์ ได้จัดแสดงครั้งแรก เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2530 ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธานในการแสดง และทรงระนาดร่วมกับวงศิลปิน ผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมกับวงปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์ ทั้ง 2 วง ในเพลงทองย่อนและเพลงมอญแปลง ด้วยบทอาศิรวาทราชสดุดี ตลอดจนการบรรเลง เพลงสรรเสริญพระบารมี การจัด การแสดง ในครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เจริญพระชนมพรรษา 5 รอบ และในวาระครบรอบ 70 ปีแห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยังคงตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม ทำให้มีการจัดงานปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์ ตาม

แนวทางของโครงการดนตรีไทย-ปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ซึ่งได้จัดการแสดงมากกว่า 30 ปีแล้ว โดยจะจัดขึ้นในช่วงของวันที่ 26 มีนาคม อันเป็นวันครบรอบแห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยในแต่ละปีจะมีการแสดงที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมที่คณะกรรมการจัดการแสดง เห็นสมควร นอกจากจะมีการขับร้องและบรรเลงปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์แล้ว ยังมีการแสดงนาฏยศิลป์ในงานดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งเป็นการนำเสนอการแสดงแบบดั้งเดิม เช่น การแสดงละครภาพนิ่ง ละครดีกดำบรรพ์ ระบำในละครดีกดำบรรพ์ เป็นต้น ตลอดจนยังมีการแสดงนาฏยศิลป์ที่สร้างสรรค์ขึ้น เช่น การแสดงพระราชทาน (บทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) เพื่อสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ที่เข้าชมการแสดงปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์

ภาพที่ 1 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงซ้อมปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์เป็นการส่วนพระองค์ เมื่อปี พ.ศ.2532 จากสูจิบัตรงานปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2533

2. รูปแบบการแสดงในงานปีพาทย์ ติกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการวิจัยพบว่าการแสดงนาฏยศิลป์
ในงานปีพาทย์ติกดำบรรพ์ ในช่วง ปี พ.ศ. 2530
และ พ.ศ. 2532 - พ.ศ. 2559 ประกอบด้วย
การแสดงนาฏยศิลป์ 44 ชุด และผู้วิจัยได้จำแนก
ตามรูปแบบการแสดงได้ดังนี้

2.1 การแสดงพระราชทานในสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
9 ชุด

2.1.1 การแสดงพระราชทาน
ชุด “ระบำอาซิม” ปี พ.ศ. 2550

2.1.2 การแสดงพระราชทาน
ชุด “ระบำนางโคปี” ปี พ.ศ. 2552

2.1.3 การแสดงพระราชทาน
ชุด “ระบำอาบัง” ปี พ.ศ. 2552

2.1.4 การแสดงพระราชทาน
ชุด “ระบำนางชิน” ปี พ.ศ. 2553

2.1.5 การแสดงพระราชทาน
ชุด “เกษตร-กษัตริย์” ปี พ.ศ. 2554

2.1.6 การแสดงพระราชทาน
ชุด “ถวายพระพรสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ” ปี พ.ศ. 2555

2.1.7 การแสดงพระราชทาน
ชุด “หม่อมปอกกะเอียง (ถ้าเดินเรื่อยไปก็จะถึง
ปลายทาง)” ปี พ.ศ. 2556

2.1.8 การแสดงพระราชทาน
ชุด “ไม่รอกกับทานตะวันผู้โยโส” ปี พ.ศ. 2557

2.1.9 การแสดงพระราชทาน
ชุด “นเรนทราทิตย์: วีรกษัตริย์ผู้ทรงธรรม”
ปี พ.ศ. 2559

รูปแบบของการแสดงการแสดง
พระราชทานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี จะเป็นไปตามลักษณะของ
บทพระราชนิพนธ์ โดยในแต่ละปีจะทรงพระราชนิพนธ์บทที่แตกต่างกันในการเล่าเรื่องราวที่แฝง
ไปด้วยข้อคิดเตือนใจให้กับผู้ชม และสร้างสรรค์
เป็นการแสดงในสำเนียงเพลงต่าง ๆ เช่น สำเนียง
ฝรั่ง สำเนียงเขมร สำเนียงแขก เป็นต้น

2.2 การแสดงละครภาพนิ่ง 9 ชุด

2.2.1 การแสดงละครภาพนิ่ง
ตบคาวี จากละครติกดำบรรพ์เรื่องคาวี ตอน
คันธมาลีขึ้นหิ้ง ปี พ.ศ.2530

2.2.2 การแสดงละครภาพนิ่ง
ตบสังข์ศิลป์ชัย ปี พ.ศ.2532

2.2.3 การแสดงละครภาพนิ่ง
เรื่องยศเกตุ ปี พ.ศ.2534

2.2.4 การแสดงละครภาพนิ่ง
เรื่องนิทราชาคริต ปี พ.ศ.2536

2.2.5 การแสดงละครภาพนิ่ง
เรื่องรามเกียรติ์ ตอนอินทรชิตแผลงศรนาคบาท
(1) ปี พ.ศ.2537

2.2.6 การแสดงละครภาพนิ่ง
เรื่องนางชินเดอรเวิลลา พ.ศ.2539

2.2.7 การแสดงละครภาพนิ่ง
เรื่องพระลอ ปี พ.ศ.2540

2.2.8 การแสดงละครภาพนิ่ง
เรื่องราชาธิราช ปี พ.ศ.2541

2.2.9 การแสดงละครภาพนิ่ง
เรื่องรามเกียรติ์ ตอนอินทรชิตแผลงศรนาคบาท
(2) พ.ศ.2553

รูปแบบการแสดงละครภาพนิ่ง

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562)

เป็นการแสดงท่ารำจากบทละครในลักษณะภาพนิ่ง ให้บทร้องทำหน้าที่บรรยายเรื่อง ผู้แสดงเพียงแต่แต่งกายตามบทของตัวละครนั้น ๆ และปฏิบัติท่าทางตามบทร้องในบางบทบางตอน การแสดงนี้เป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นอย่างมาก ซึ่งบทละครส่วนใหญ่ที่ใช้แสดงละครภาพนิ่งนั้น ใช้บทพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าวิศิขรินวดีดิวงค์

2.3 การแสดงละครดึกดำบรรพ์ 5 ชุด

2.3.1 ละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง คาวี ตอนเฝ้าพระขรรค์ (1) ปี พ.ศ.2533

2.3.2 ละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง อิเหนา ตอนไหว้พระ (1) ปี พ.ศ.2546

2.3.3 ละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง อิเหนา ตอนบวงสรวง ปี พ.ศ.2547

2.3.4 ละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง คาวี ตอนเฝ้าพระขรรค์ (2) ปี พ.ศ.2549

2.3.5 ละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง อิเหนา ตอนไหว้พระ (2) ปี พ.ศ.2559

รูปแบบของการแสดงละครดึกดำบรรพ์ การร้อง การรำ การแต่งกาย และธรรมเนียมการแสดงเป็นไปในแนวละครในและละครนอก แบบหลวง แบ่งการแสดงออกเป็นฉาก และเป็นตอน ดำเนินเนื้อเรื่องด้วยบทเจรจา และบทร้องที่เป็นบทเจรจาของตัวละครเอง (Wirunrak, 2011) ผู้แสดงร้อง และรำด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องใช้ทักษะทางนาฏยศิลป์ไทย และดุริยางคศิลป์ไทยอย่างมาก อีกทั้งยังรักษากระบวนการท่ารำอย่างละครในไว้ด้วย ทำให้ละครประเภทนี้มีความสมบูรณ์ แต่ยากแก่การปฏิบัติเช่นกัน

2.4 การแสดงระบำในละคร ดึกดำบรรพ์ 10 ชุด

2.4.1 ระบำดาวดึงส์ (1) ปี พ.ศ. 2532

2.4.2 ระบำเทวดานางฟ้า จากเรื่องกรุงพาดมทวิป ปี พ.ศ. 2533

2.4.3 ระบำกีนรีกีนราจากเรื่อง จันทกีนรี ปี พ.ศ. 2534

2.4.4 ระบำท่ายเรื่องสังข์ศิลป์ชัย ปี พ.ศ. 2535

2.4.5 ระบำดาวดึงส์ (2) ปี พ.ศ. 2539

2.4.6 ระบำมยุราภิรมย์ ปี พ.ศ. 2548

2.4.7 ฟ้อนม่านมงคล (1) ปี พ.ศ. 2550

2.4.8 ฟ้อนม่านมงคล (2) ปี พ.ศ. 2554

2.4.9 ญวนรำกระถาง ปี พ.ศ. 2555

2.4.10 ระบำเทพบันเทิง ปี พ.ศ.2557

รูปแบบการแสดงระบำในละคร ดึกดำบรรพ์ จะเป็นการแสดงระบำประกอบ เพื่อให้ผู้ชมตื่นตาตื่นใจ และเกิดความประทับใจอีกด้วย (Wirunrak, 2011) ซึ่งเป็นหลักการตามแนวคิดของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าวิศิขรินวดีดิวงค์ โดยการแสดงระบำจะใช้ตัวละครจำนวนมาก เพื่อให้เป็นการปิดการแสดงอย่างการแสดง finale ของการแสดง ตะวันตก

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าในงานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีการ นำารบามาตรฐาน ระบายสัตว์ ระบายอภภาษา มาใช้ในการแสดงอย่างระบำในละครดึกดำบรรพ์ เช่น ระบำเทพบันเทิง ระบำมยุราภิรมย์ ญวน ล้ากระถาง เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ออกแบบการแสดงโดย ยึดหลักแนวคิดการจัดระบำตัวละครจำนวนมาก ในการแสดงปิดการแสดง แต่หากเป็นการนำการแสดง ชุดต่าง ๆ มาเรียบเรียงให้เข้ากับแนวคิด การแสดงของระบำในละครดึกดำบรรพ์นั่นเอง

2.5 การแสดงระบำอาศิรวาท 11 ชุด

2.5.1 ระบำถวายชัยแด่สมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปี พ.ศ. 2536

2.5.2 ระบำเฉลิมฉลองเนื่องใน โอกาสครบรอบ 80 ปี แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์ ปี พ.ศ. 2540

2.5.3 ระบำเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ ปี พ.ศ. 2542

2.5.4 ระบำชุดมหาราชาธิราช วาท ปี พ.ศ. 2543

2.5.5 ระบำเฉลิมฉลองในวาระ ครบ 84 ปี แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2544

2.5.6 ระบำเบญจมหาราชา ธิราช วาท ปี พ.ศ. 2545

2.5.7 ระบำเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช กุมารี ปี พ.ศ. 2548

2.5.8 ระบำเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช ในวโรกาสทรงครองราชย์ครบ 60 ปี พ.ศ. 2549

2.5.9 ระบำเทิดพระเกียรติ น้อมเกล้าฯ เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองวันคล้าย วันสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครบ 96 ปี พ.ศ. 2556

2.5.10 รำถวายชัยทูลสถิตยพรพรชา ราชสุดาภิวันท์ ปี พ.ศ.2558

2.5.11 ระบำจุฬาฯ อาศิรวาท ปี พ.ศ. 2559

รูปแบบการแสดงระบำอาศิรวาท จะเป็นการจัดระบำขึ้นตามโอกาสมงคลที่เกิดขึ้น ในแต่ละปี ซึ่งจะมีการประพันธ์ท่วงขึ้นใหม่ ผู้แสดงจะใช้ลักษณะการรำละครทำท จัดผู้แสดง พระนาง ผู้แสดงพระล้นหรือผู้แสดงนางล้นตาม แต่การเห็นสมควรของผู้ออกแบบการแสดงใน แต่ละปี

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการอภิปรายผล การวิจัยออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 รายการแสดงนาฏยศิลป์ ที่จัดแสดงในงานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย โดยมีการจัดแสดงต่อเนื่องตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2530 จนถึง ปี พ.ศ. 2559 เป็นเวลากว่า 30 ปี มีการงดการจัดการแสดงซึ่งเป็นไปตาม สถานการณ์ในแต่ละปีโดยมีการงดการจัดการแสดง 3 ครั้ง ได้แก่ 1.งดการจัดการแสดงในปี พ.ศ. 2531 เนื่องจากระยะเวลาในการจัดงานใกล้กับการ จัดงานครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 2. งดการจัด

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562)

การแสดงเฉพาะการแสดงนาฏยศิลป์ ในปี พ.ศ. 2538 เนื่องจากไม่มีการจัดรายการสำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ 3. งดการจัดการแสดงในปี พ.ศ. 2551 เนื่องจากเนื่องจากเป็นปีที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์สิ้นพระชนม์ โดยสามารถสรุปเป็นตารางแสดงข้อมูลการแสดงนาฏยศิลป์ได้ดังนี้

พระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์สิ้นพระชนม์ โดยสามารถสรุปเป็นตารางแสดงข้อมูลการแสดงนาฏยศิลป์ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลการแสดงนาฏยศิลป์ในงานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2559

วันที่จัดแสดง	รายการแสดงนาฏยศิลป์	หมายเหตุ
1. การแสดงดนตรีไทย ปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ปี 2530 วันที่ 18 ธันวาคม 2530	- การแสดงละครภาพนิ่งดับคาวี จาก บทละครดึกดำบรรพ์ เรื่องคาวี ตอน นางคันทมาลีขึ้นหิ้ง	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดช เจริญพระชนมพรรษา 5 รอบ
2. ปี 2531	- ไม่ได้จัดการแสดง	
3. งานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ปี 2532 วันที่ 26 และ 28 มีนาคม 2532	- การแสดงละครภาพนิ่ง เรื่องสังข์ศิลป์ชัย - ระบำดาวดึงส์	- วันที่ 26 มีนาคม 2532 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จทอดพระเนตร - วันที่ 28 มีนาคม 2532 พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนามมาศ และพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จทอดพระเนตร - เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสครบรอบ 72 ปี แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. งานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ปี 2533 วันที่ 26 มีนาคม 2533	- ละครดึกดำบรรพ์เรื่องคาวี ตอนเฝ้าพระขรรค์ - ระบำเทวดานางฟ้า จากละคร ดึกดำบรรพ์ เรื่องกรุงพาดชมทวีป	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. งานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ปี 2534 วันที่ 26 มีนาคม 2534	- การแสดงละครภาพนิ่งจากบทละคร ดึกดำบรรพ์ เรื่องพระยศเกตุ - ระบำ ชุตินิรริกินวา จากบทละคร ดึกดำบรรพ์ เรื่องจันทกินรี	เพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุครบ 3 รอบ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วันที่จัดแสดง	รายการแสดงนาฏยศิลป์	หมายเหตุ
6. งานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ปี 2535 วันที่ 26 มีนาคม 2532	- ระบายทำยเรื่องสังข์ศิลป์ชัย	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 75 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. งานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ปี 2536 วันที่ 26 มีนาคม 2536	- การแสดงละครภาพนิ่ง เรื่องนิทราชาคริต - ระบายถวายชัยแด่สมเด็จพระเทพรัตน ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. งานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ปี 2537 วันที่ 26 มีนาคม 2537	- การแสดงละครภาพนิ่ง จากบทคอนเสิร์ต เรื่องรามเกียรติ์ ตอนอินทรีชิตแผลงศรพรหมาศตรี	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบการสถาปนาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
9. งานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ปี 2538 วันที่ 26 มีนาคม 2538	- ไม่ได้จัดแสดงนาฏยศิลป์	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบการสถาปนาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
10. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2539 วันที่ 26 มีนาคม 2539	- การแสดงละครภาพนิ่ง เรื่องนางซินเดอเรลลา - ระบายดาวดั่งส์	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบการสถาปนาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
11. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2540 วันที่ 26 มีนาคม 2540	- การแสดงละครภาพนิ่งเรื่องพระลอ - ระบายเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาส ครบรอบ 80 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบการสถาปนาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
12. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2541 วันที่ 26 มีนาคม 2541	- การแสดงละครภาพนิ่ง เรื่องราชาธิราช	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบการสถาปนาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
13. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2542 วันที่ 26 มีนาคม 2542	- ระบายเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) เนื่องในมหามงคลสมัย เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบการสถาปนาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
14. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2543 วันที่ 26 มีนาคม 2543	- ระบายชุดมหาราชชาติราชวาท	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบการสถาปนาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วันที่จัดแสดง	รายการแสดงนาฏยศิลป์	หมายเหตุ
15. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2544 วันที่ 26 มีนาคม 2544	- ระบำเฉลิมฉลองในวาระครบ 84 ปี แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 84 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
16. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2545 วันที่ 26 มีนาคม 2545	- ระเบียบมวราชาศิริวาท เนื่องในโอกาส ครบ 150 ปี แห่งวันพระบรมราชสมภพ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 85 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
17. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2546 วันที่ 26 มีนาคม 2546	- การแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรื่องอิเหนา ตอนไหว้พระ	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 86 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
18. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2547 วันที่ 26 มีนาคม 2547	- ละครดึกดำบรรพ์เรื่องอิเหนา ตอนบวงสรวง	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 87 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
19. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2548 วันที่ 26 มีนาคม 2548	- ระบำยุวภริกรมย์ - ระบำเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาส ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจริญพระชนมายุ 50 พรรษา	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 88 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
20. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2549 วันที่ 26 มีนาคม 2549	- ละครดึกดำบรรพ์เรื่องควี ตอนเฝ้าพระขรรค์ - ระบำเฉลิมพระเกียรติ (รัชกาลที่ 9) เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 89 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
21. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2550 วันที่ 26 มีนาคม 2550	- การแสดงพระราชทาน “ระบำอาซิม” - ฟ้อนม่านมงคล	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 90 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
22. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2551	- ไม่ได้จัดแสดงเนื่องจากเป็นที่ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้า กัลยณิวัฒนาฯ สิ้นพระชนม์	
23. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2552 วันที่ 26 มีนาคม 2552	- การแสดงพระราชทาน “ระบำนางโคปี” - การแสดงพระราชทาน “ระบำอาบัง”	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 92 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วันที่จัดแสดง	รายการแสดงนาฏยศิลป์	หมายเหตุ
24. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2553 วันที่ 26 มีนาคม 2553	การแสดงพระราชทาน “ระบำนางจีน” - การแสดงละครภาพนิ่ง จากบทคอนเสิร์ต เรื่องรามเกียรติ์ ตอน อินทรชิตแผลงศรพรหมาสตร์	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 93 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
25. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2554 วันที่ 26 มีนาคม 2554	- การแสดงพระราชทาน ชุด “เกษตร-กษัตริย์” - พ็อนม่านมงคล	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 94 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
26. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2555 วันที่ 26 มีนาคม 2555	- การแสดงพระราชทาน “ถวายพระพร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรม ราชินีนาถ” - ญวนรำกระถาง”	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 95 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
27. งานปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ ปี 2556 วันที่ 26 มีนาคม 2556	- ระบำพระราชทาน “เรื่องหม่อมปอกกะเอียด (ถ้าเดินเรื่อยไปก็จะถึงปลายทาง)” - ระบำเทิดพระเกียรติน้อมเกล้าฯ เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลอง วันคล้ายวันสถาปนาจุฬาฯ ครบ 96 ปี	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 96 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
28. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2557 วันที่ 26 มีนาคม 2557	- การแสดงพระราชทาน “เรื่องไผ่รวก กับทานตะวันผู้เฒ่า” - ระบำเทพบันเทิง	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 97 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดการแสดงที่หอประชุม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
29. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2558 วันที่ 26 มีนาคม 2558	- รำถวายชัยมงคล “หกสิบพรรษา ราชสุดาภิวันท์” จำรำเนื่องในวโรกาส ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามราชกุมารี เจริญพระชนม์ ครบ 60 พรรษา	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 98 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วันที่จัดแสดง	รายการแสดงนาฏยศิลป์	หมายเหตุ
30. งานปีพาทย์ ดึกดำบรรพ์ ปี 2559 วันที่ 26 มีนาคม 2559	- การแสดงพระราชทาน “เรื่องนเรนทรทิตย: วีรภษตรีย์ผู้ทรงธรรม” - ละครดึกดำบรรพ์เรื่องอิเหนา ตอนไหว้พระ - ระบำเฉลิมฉลองเนื่องในวาระ สถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครบ 99 ปี ชุดจุฬาฯ อาศิรวาท	เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาส ครบรอบ 99 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็นที่ 2 สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ในงานปี พาทย์ดึกดำบรรพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการแสดงนาฏยศิลป์ที่เอื้ออำนวยต่อการแสดงดนตรีปี พาทย์ดึกดำบรรพ์ด้วย โดยบนเวทีแสดงจะประกอบด้วยวงดนตรีปี พาทย์ดึกดำบรรพ์ที่มีผู้บรรเลงนั่งบรรเลงเพื่อให้เห็นการบรรเลงจริงบนเวที ส่วนการแสดงนาฏยศิลป์นั้นจะมีพื้นที่ในการแสดงที่แบ่งได้เป็น 1) แสดงด้านหน้าเวที 2) แสดงบนเวทีลอยด้านหลังวงดนตรีปี พาทย์ดึกดำบรรพ์ 3) แสดงบริเวณด้านล่างเวที 4) แสดงบริเวณชั้นที่สองของที่นั่งผู้ชม ซึ่งในการจัดแสดงนาฏยศิลป์ในลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างกันในแต่ละปีนั้น ขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบเวที และผู้ออกแบบการแสดงที่จะสร้างสรรค์การแสดงให้อยู่กับพื้นที่แสดงในลักษณะใดเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และความตระการตาในการจัดการแสดง

ประเด็นที่ 3 นอกจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะจัดการแสดงปี พาทย์ดึกดำบรรพ์เป็นประจำทุกปีแล้ว ยังกำหนดให้การศึกษา

ดนตรีไทยปี พาทย์ดึกดำบรรพ์อยู่ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ของสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่แรกเริ่มจัดตั้งโครงการดนตรีไทย-ปี พาทย์ดึกดำบรรพ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2528 - พ.ศ. 2530 ต่อมาเมื่อมีการเปิดภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2531 ได้นำแนวคิดจากโครงการดนตรีไทยปี พาทย์ดึกดำบรรพ์มาใช้ในการกำหนดรายวิชาทักษะนาฏยศิลป์ไทยละครดึกดำบรรพ์ขึ้น เพื่อฝึกฝนนิสัยให้มีความรู้ความสามารถที่จะสามารถอนุรักษ์และสืบทอดสอบการแสดงแขนงนี้ได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

การถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางให้กับคนรุ่นหลังอย่างเต็มที่นับเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปะการแสดงอย่างยั่งยืนแม้ว่าการจัดการแสดงประเภทอนุรักษ์ มักถูกเข้าใจว่าต้องแสดงตาม

ที่เคยแสดงอย่างในอดีต แต่ในสถานการณ์จริง อาจมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการแปรผันของการแสดง เช่น เวลาหรือสถานที่ในการจัดการแสดง เป็นต้น ทำให้ต้องมีการปรับการแสดงให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่า การอนุรักษ์นี้ควรเป็นการรักษาภูมิกษณที่ในการแสดง มากกว่ารูปแบบการแสดง เพราะภูมิกษณที่ในการแสดงเป็นหัวใจหลัก หากผู้แสดง หรือผู้สร้างสรรค์การแสดงเข้าใจถึงภูมิกษณที่ของการแสดงแต่ละประเภทเป็นอย่างดีย่อมสามารถจัดการแสดงได้อย่างถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุนอุดหนุนการศึกษา สำหรับนิสิตระดับปริญญาเอกและปริญญาโทที่เข้าศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย (Graduate Students in Thainess-related Programs) และทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช (The 90th Anniversary Chulalongkorn University Fund (Ratchadaphiseksomphot Endowment Fond))

REFERENCES

- Chulalongkorn University. (1990). Performance of Piphat Duk Dam Ban (Program). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Chulalongkorn University. (1987). Report of historical backgrounds about principles of playing, singing and notes of Piphat Duk Dam Ban, Thai classical music – Piphat Duk Dam Ban Project, Chulalongkorn University, 1987. Bangkok: Office of Art and Culture, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Damrongrajanubhab, His Royal Highness Krom Phraya. (2003). Lakorn Fornram: Meeting about Lakorn Fornram, Rabam Ramten, E-nau Legend, Duk Dam Ban Drama Legend. Bangkok: Matichon Printing House. (in Thai)
- Narisaranuvativongse, His Royal Highness Chaofa Krom Phraya. (1963). A collection of scripts of dramas and concerts. Pranakorn: Sivaporn Limited Partnership. (in Thai)
- Wirunrak, S. (2011). Dances in the Reign of King Rama V. Bangkok: Kurusapa Printing House. Ladprao. (in Thai)
- Wirunrak, S. (2004). Evolution of The Art of Thai Dance in the Bangkok Era. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)